

Artikel - Onderwijs - 18 december 2019

Educatie geven over het slavernij- en koloniale verleden: wat werkt?

In Nederland komt er steeds meer aandacht voor educatie over het slavernij- en koloniale verleden van ons land. Zo kun je in de 'Gids Slavernijverleden Nederland', per stad historische plaatjes en actuele foto's met beschrijvingen vinden over hoe het slavernijverleden daar zichtbaar is. Steeds meer scholen besteden aandacht aan het thema, en ook op sociale media is het thema zichtbaarder geworden. Een vraag die hierbij komt kijken is hoe educatie het beste gedaan kan worden. KIS analyseerde de wetenschappelijke literatuur en vond praktische tips om de educatie nóg meer impact mee te geven.

De impact van educatie

We hebben in het bijzonder gekeken naar educatie over het slavernij- en koloniale verleden vanuit meerdere perspectieven; daarmee wordt bedoeld niet alleen het eurocentrische of Nederlandse perspectief op slavernij en kolonisatie, maar juist ook het

wetenschappelijke literatuur naar voren dat doceren op scholen over de geschiedenis van slavernij en kolonisatie vanuit meerdere perspectieven, een verandering van kennis en houding teweeg lijkt te brengen bij leerlingen. Het kan onder meer leiden tot bewustwording van de impact van racisme. Ook tv-series en documentaires kunnen een positieve invloed hebben op volwassenen en jeugdige kijkers: op hun kennis, houding of bewustwording.

Relatie leggen met racisme in het heden

Bij 'witte' mensen verandert de houding minder vaak door de educatie dan bij 'zwarte' mensen. De 'witte' mensen doen vaak wel kennis op, maar dit gaat lang niet altijd gepaard met bewustwording van bijvoorbeeld racisme. 'Witte' mensen zien ook niet altijd de relatie met hedendaags racisme, terwijl dit voor 'zwarte' mensen en mensen 'van kleur' veel duidelijker is vanwege hun eigen persoonlijke ervaringen met racisme in het heden. Met andere woorden: 'witte' mensen denken vaker dat racisme iets van vroeger is. Het risico bestaat dat wanneer racisme alleen aan de orde komt tijdens de geschiedenisles, zij gesterkt worden in dit denkbeeld. Er zijn dan specifieke methoden nodig die gaan over het racisme van nu, die verder gaan waar de geschiedenisles ophoudt. Stilstaan bij de ervaringen met racisme van mensen 'van kleur' is hierbij cruciaal.

Niet alleen als slachtoffer

Educatie van het slavernijverleden uit een ander perspectief is nodig, maar eigenlijk gaat het om een hele geschiedenis uit een ander perspectief; een geschiedenis waarin juist ook de prestaties van 'zwarte' mensen aan bod komen. Dus niet alleen verhalen van slachtoffers van slavernij en kolonisatie maar juist aandacht voor de bijdrage van mensen 'van kleur' aan de wetenschap en de kunst.

“ In geschiedenislessen komen nu vaak alleen de prestaties van 'witte' mensen naar voren; leerlingen 'van kleur' herkennen zichzelf daardoor minder in de lessen “

herkennen zichzelf daardoor minder in de geschiedenislessen. Uit de literatuur komt een hele reeks aanwijzingen naar voren dat het leren kennen van de rijke en diverse geschiedenis van 'zwarte' mensen of mensen 'van kleur' waardevol is voor iedereen, maar in het bijzonder voor mensen 'van kleur': het leidt bij hen tot meer zelfvertrouwen en kan een positieve identiteit bevorderen.

Inleven in de slachtoffers

Wanneer er educatie wordt gegeven over slavernij- en koloniaal verleden kan deze soms averechtse effecten hebben: sommige mensen die lezen hoe hun 'eigen volk' mensen uit de kolonies mishandelden en vermoordden, gaan mee in het denken als kolonisator en gaan de slachtoffers dehumaniseren. Daarom is het cruciaal dat slachtoffers een stem krijgen in de educatie; dat verhalen en ervaringen aan bod komen van mensen die tot slaaf waren gemaakt of wiens land gekoloniseerd werd. Zodat er inleving kan ontstaan in hun perspectief en empathie wordt ontwikkeld. Maar let op, empathie betekent niet slechts medelijden met slachtoffers van kolonisatie of slavernij. En het betekent ook niet dat je precies denkt te weten hoe die ander zich voelt, want dat is uiteraard onmogelijk. Maar het gaat wel over je betrokken en geraakt voelen, waardoor je kritisch durft te kijken naar je eigen positie. Gevoelens van boosheid over wat er is gebeurd in het verleden kunnen daar ook bij horen.

Niet om de hete brij heen

Doceren over koloniale slavernijgeschiedenis is niet makkelijk; heftige gruwelijkheden zoals martelingen komen dan aan de orde. Maar het 'wegpoetsen' van de wreedheid van slavernij en kolonisatie is geen optie. Uit de wetenschappelijke literatuur komt naar voren dat wanneer de geschiedenis over kolonisatie wordt gepresenteerd als ambivalent ('men deed slechte dingen maar ook goede dingen') er minder makkelijk een verandering in houding op gang komt. Daarom is aan te raden om klip-en-klaar te maken dat kolonisatie en slavernij negatieve historische gebeurtenissen betreffen.

Aan de slag in jouw gemeente?

Voor gemeenten die aan de slag willen met educatie over het slavernij- en koloniatieverleden vanuit meerdere perspectieven, raadt onderzoeker Hanneke Felten aan te gaan kijken naar de initiatieven die er nu al zijn: 'Er zijn in de praktijk al diverse hele interessante initiatieven en educatieprogramma's die het slavernij- en/of koloniale

[Educatie Studio](#), gastlessen en lezingen van [Stichting Stil Verleden](#) en het theaterprogramma voor scholen van [Studio 52 'Wie is de baas'](#).

Dichtbij brengen

Wanneer mensen horen over de gruweldaden zoals slavernij en kolonisatie kunnen zij soms de neiging hebben zich hiervan te distantiëren, door te stellen dat dit vooral ergens anders plaatsvond of dat het vooral niet de eigen voorouders waren die zich hier schuldig aan maakten. Bij het overbrengen van kennis over het koloniaal verleden en slavernijverleden is het mogelijk belangrijk om deze kennis te koppelen aan de Nederlandse context en waar mogelijk zelfs aan de eigen familie. Op die manier zou voorkomen kunnen worden dat slavernij of kolonisatie worden beschouwd als een geschiedenis waar je zelf niets mee te maken hebt. Ook kan het helpen voor mensen die zich sterk identificeren als Nederlander dat zij zien dat andere mensen die zij zien als Nederlands, deze geschiedenis erkennen en durven benoemen.

Meer tips?

Meer informatie en tips vind je in het onderzoeksrapport.

[Naar het rapport](#)

Meer informatie?

Neem contact op met:

Hanneke Felten

> [Stuur een e-mail](#)

> [030-7892110](#)